

потрібно навчати. Тому мати навички самоосвіти – це означає мати (чи сформувати, виховати) в собі організатора, учителя і учня.

Важливою умовою активізації самоосвіти особистості є досвід самооцінки й самоконтролю, прогнозування результату й аналізу наявних способів його досягнення, які стимулюють виникнення зацікавленого відношення до діяльності й до самого себе як її суб'єкта. Однією з характеристик цієї установки є відношення людини до свого місця й положення в системі суспільних і виробничих відносин, самовдосконаленню й саморозвитку. Вона може припускати самовдосконалення себе як індивіда, що прагне до одержання якихось переваг особистого плану або реалізацію групових, суспільних інтересів.

Висновок. Всебічний і гармонійний розвиток людини, формування особистості стає самоціллю освіти, її сутністю. Людині важливо не просто підготувати себе до певної професії чи виду праці, передбачити можливості адаптації до ймовірних нововведень, але необхідно постійно спостерігати за змінами професійної діяльності, більш того, розвивати здатність передбачати намічену модифікації й самому прагнути до перетворень, що відповідають свідомо поставленим цілям самовдосконалення. Саме цьому й сприяє самоосвіта, що розглядається не тільки як підготовка людини до певної сфери, галузі праці й конкретної роботи, але і як умова підйому її загальної культури.

Самоосвіта залежить від конкретного соціокультурного середовища, в якому перебуває людина і реалізується в ньому, це процес діяльній та інформаційній взаємодії особистості з оточенням. Суб'єктивні і об'єктивні якості самоосвіти мають соціальну природу, формуються в процесі соціалізації, тобто самоосвіта є одночасно процесом формування певної соціальної позиції. Розвиток особистості визначається навколишніми соціальними умовами, суспільними зв'язками й відносинами, у які вона включається в процесі свого життя. Таким чином, самоосвіта служить цілям вдосконалення особистості, сприяє творчому використанню отриманих знань, впливаючи на духовний і освітній потенціал кожної людини, що стає умовою прогресивного розвитку суспільства. Ступінь пізнання й передбачення майбутнього в освітньому процесі може служити критерієм реалізації самоосвіти, як нового ефективного механізму цивілізаційного виживання.

Список використаних джерел

1. Бурлука Е. В. Самообразование личности как социально-педагогическая проблема. Монография. – Х.: ЧПИ «Новое слово», 2008. – 180 с.
2. Гегель Г. В. Ф. Феноменология духа. – СПб., 1992. – 263 с.
3. Гегель Г. В. Ф. Философская пропедевтика // Работы разных лет. – М., 1971. – Т.2. – С.61–170.
4. Зборовский Г. Е. Самообразование в условиях формирования новой образовательной парадигмы // Гуманизация и гуманитаризация профессионально-педагогического образования. – Екатеринбург, 1994. – С.23–41.
5. Рубинштейн С. А. Принцип творческой самодеятельности // Ученые записки высшей школы г. Одессы. 1922 г. Т.2. // Вopr. психологии. – 1986. – №4. – С.23–39.
6. Рубинштейн С. Л. Проблемы общей психологии. – 2-е изд. – М.: Педагогика, 1976. – 341 с.

References

1. Burluka E. V. Samoobrazovanie lichnosti kak social'no-pedagogicheskaja problema. Monografija. – H.: ChPI «Novoe slovo», 2008. – 180 s.

2. Gegel' G. V. F. Fenomenologija duha. – SPb., 1992. – 263 s.
3. Gegel' G. V. F. Filososfskaja propedevtika // Raboty raznyh let. – M., 1971. – T.2. – S.61–170.
4. Zborovskij G. E. Samoobrazovanie v uslovijah formirovanija novoj obrazovatel'noj paradigmy // Gumanizacija i gumanitarizacija professional'no-pedagogicheskogo obrazovanija. – Ekaterinburg, 1994. – S.23–41.
5. Rubinshtejn S. A. Princip tvorcheskoj samodejatel'nosti // Uchenye zapiski vysshej shkoly g. Odessy. 1922 g. T.2. // Vopr. psihologii. – 1986. – №4. – S.23–39.
6. Rubinshtejn S. L. Problemy obshhej psihologii. – 2-e izd. – M.: Pedagogika, 1976. – 341 s.

Burluka E. V., candidate of philosophical sciences, associate professor of department of cultures of the National legal university of the name Yaroslav Mudryi (Ukraine, Kharkiv), lena.burluka@mail.ru

Self-education of personality as necessary component of modern educational process

In the article the processes of self-education are illuminated personalities, which became basis of place and role of man in society, overvalue of her intellectual, emotional, creative potential. Modern society, making progress, becoming complicated, promotes the requirements of accordance of man to essence and maintenance of culture, orients the system of education on educational activity of personality. Educational practice is unable fully to satisfy the queries of modern man in knowledge. Self-education of personality, which is not only preparation of man to the certain sphere, industry of labour and concrete work but also condition of getting up of his general culture able to create terms in relation to forming of personality, ready to operate in unforeseeable terms, which wants permanent self-perfection, self-affirmation and realization of the possibilities. For this reason, today a self-education is an obligatory necessity of modern educational process.

Keywords: self-education of personality, self-education of activity, system of education, modern culture, self-perfection.

Бурлука Е. В., кандидат философских наук, доцент кафедры культурологии, Национальный юридический университет им. Ярослава Мудрого (Украина, Харьков), lena.burluka@mail.ru

Самообразование личности как необходимый компонент современного образовательного процесса

Освещаются процессы самообразования личности, которые стали основой переосмысления места и роли человека в обществе, переоценки его интеллектуального, эмоционального, творческого потенциала. Современное общество, прогрессируя, усложняясь, повышает свои требования соответствию человека сути и содержанию культуры, ориентирует систему образования на образовательную активность личности. Образовательная практика не в состоянии полностью удовлетворить запросы современного человека в знаниях. Самообразование личности, которое является не только подготовкой человека к определенной сфере, отрасли труда и конкретной работы, но и условием подъема его общей культуры способно создать условия относительно формирования личности, готовой действовать в непредсказуемых условиях, которая стремится к постоянному самосовершенствованию, самоутверждению и реализации своих возможностей. Именно поэтому, сегодня самообразование – обязательная необходимость современного образовательного процесса.

Ключевые слова: самообразование личности, самообразовательная деятельность, самообразовательная активность, система образования, современная культура, саморазвитие, самосовершенствование.

УДК 37.013

Бойко А. І., доктор філософських наук, доцент, завідувач кафедри філософії, Черкаський державний технологічний університет (Україна, Черкаси), angelaboyko7@gmail.com

ПРОБЛЕМА ЯКОСТІ ОСВІТИ В СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКОМУ КОНТЕКСТІ

Якість освіти є фактором і показником конкурентоспроможності освіти. Якість освіти має потужне соціально-філософське навантаження і потребує поглибленого філософського розгляду.

Якість освіти перебуває в полі досліджень саме філософії освіти, оскільки напряму пов'язана з організацією освітнього процесу як системи передачі і засвоєння суспільних цінностей і необхідних для соціалізації і професійного зростання особистості.

Категорія якості як сукупності ознак останнім часом широко застосовується як прикладна до освіти в розумінні соціального процесу або

технології. Якість освіти може розглядатися як практично-прагматична категорія (практичний світогляд) і як аксіологічна (цінність для особистості). Проте існує ще й аспект суспільного очікування щодо якості освіти як основи подальшого професійного зростання. Різниця поглядів і підходів зумовлена численними суспільними змінами, що відбуваються на процесі освіти.

Метою статті є спроба філософського розгляду проблеми якості освіти крізь призму соціальних трансформацій. Якість – найголовніший результативний чинник освіти. Якістю зробленого визначається доцільність витрачених зусиль і коштів.

Ключові слова: *якість, освіта, вища освіта, якість освіти.*

Проблема якості освіти постає наріжним каменем освітньої сфери. Сама якість освіти є фактором і показником конкурентоспроможності освіти. Якість освіти має певну технологічну складову, яка передбачає низку заходів для моніторингу стану якості освіти. Разом з тим, якість є категорією «мислення», адже потребує особистісного розуміння, сприйняття та внутрішнього контролю. Таким чином, якість освіти має потужне соціально-філософське навантаження і потребує філософського розгляду.

Якість освіти перебуває в полі досліджень філософії освіти оскільки напряму пов'язана з організацією освітнього процесу як системи передачі і засвоєння суспільних цінностей і необхідних для соціалізації і професійної востребуваності.

Серед зарубіжних авторів, які предметом свого дослідження обрали освітні процеси, варто назвати Ф. Альтбаха, Д. Аптера, Г. Беккера, Д. Белла, М. Вебера, Б. Вульфсона, Д. Гелбрейта, П. Друкера, М. Кастельса, Р. Лукаса, А. Маршалла, Дж. Мінцера, Т. Парсона, Е. Тоффлера, Т. Шульца, С. Хантингтона, Т. Хюсена, К. Ясперса та ін.

Враховуючи процеси реформування в українській освіті, вітчизняні дослідники також приділяють чимало уваги даній проблематиці. Доцільно згадати праці В. Андрушенка, В. Беха, Г. Волинка, В. Вікторова, В. Гейця, Л. Губерського, Д. Дзвінчука, Л. Дротянко, І. Зязюна, К. Корсака, С. Куцепал, С. Кримського, В. Лугового, М. Лукашевича, В. Лутай, М. Михальченко, М. Поповича та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Категорія якості як сукупності ознак останнім часом застосовується як прикладна до освіти як соціальному процесу і технології. Якість освіти може розглядатися як практично-прагматична категорія (практичний світогляд) і як аксіологічна (цінність для особистості). Проте існує ще й аспект суспільного очікування щодо якості освіти як основи подальшого професійного зростання. Різниця поглядів і підходів зумовлена численними суспільними змінами, що відбуваються на процесі освіти.

Таким чином, метою статті є спроба філософського розгляду проблеми якості освіти крізь призму соціальних трансформацій.

Слід зазначити, що проблема якості освіти останнім часом все більше стає предметом спеціальних досліджень. Якість освіти виступає інтелектуальним обличчям нації, адже якість освіти є певним товаром, з яким країна виходить на ринок інтелектуальної праці [1, с. 117]. Поліпшення якості освіти є одним з головних завдань сучасної державної політики, національним пріоритетом і передумовою національної безпеки держави, умовою реалізації прав громадян на освіту. Вироблення оптимальної соціально-економічної моделі розвитку суспільства, так само, як і моделі духовної, лежить

насамперед у площині формування науково обгрунтованої політики в цій сфері.

Якість, стверджує В. Вікторов, – найголовніший результативний чинник освіти. Якістю зробленого визначається доцільність витрачених зусиль і коштів [2, с. 54]. Взагалі якість – категорія філософська, об'єктивна й загальна. Якість – це внутрішня визначеність предмета, яка становить його специфіку, то відрізняє певний предмет від усіх інших. Якість є завжди. Інша річ, яка вона, наскільки відповідає вимогам особистості та вимогам суспільства. І природно, що всі людські зусилля свідомо і підсвідомо підпорядковуються тому, щоб у кінцевому підсумку забезпечити високу якість зробленого, високу якість життя. В загальному розумінні термін «якість» тлумачать з двох позицій. Існує філософський підхід, за яким якість – це саме те, що відрізняє освіту від інших соціальних явищ. У філософії ця категорія не має оціночного характеру, тому немає сенсу ставити питання про зміну якості, її оцінювання [3, с. 85]. Є й виробничий підхід, де йдеться про «якість продукції» як сукупність споживчих властивостей цієї продукції, які мають значення для споживачів.

Так, до так званої продукції освіти можна віднести випускників, які здобули освіту ліпшої або гіршої якості. Тому саме з цих «виробничих» позицій словосполучення «якість освіти» є коректнішим. Втім, якість освіти – поняття складне. Вона традиційно пов'язується зі змістом і формою навчального процесу, що, як правило, ґрунтується на кваліфікації та досвіді викладачів. Проте швидкоплинність змін, що відбуваються у світі, примушує переглянути усталені погляди. У цьому сенсі не можуть залишатися осторонь змін ні структура, ні форма навчального процесу.

В сучасному розумінні якість освіти – це не лише характеристика суми знань, засвоєних людиною. У світі, де знання і технології оновлюються швидше, ніж життя одного покоління людей, слід спрямувати навчальний процес не тільки на засвоєння базових знань, а й на набуття потреб, умінь і навичок самостійно засвоювати нові знання та інформацію впродовж усього життя й ефективно використовувати їх на практиці, вміння сприймати зміни, які стають невід'ємною рисою буття людини, готовності вчасно відмовитися від старого досвіду й норм поведінки. На думку В. Кременя, людина ХХІ ст. з огляду на зв'язки глобалізаційного характеру перебуває в значно складнішому соціальному, професійному середовищі й у більш суперечливому соціумі [4]. Тому якість освіти має включати і характеристику формування таких рис, як толерантність, полікультурність, полірелігійність, різноманітність цінностей, уміння спілкуватися з їх носіями. На думку В. Вікторова, особливої ваги у ХХІ ст. набуває і такий критерій якості освіти як ступінь її адекватності природним здібностям кожної людини, особистісно орієнтований характер освіти [2, с. 55]. Максимальне наближення освіти до розкриття природних здібностей кожної людини – мета педагогіки. Тому важливо, щоб освіта була максимально різнобічною, демократичною та особистісно орієнтованою. Отже, якісна освіта є феноменом системним, багатограним, реальним і постає цінністю, соціокультурним чинником існування суспільства.

Аналізуючи праці багатьох науковців [6; 4; 5], можна стверджувати, що якість освіти як суспільна цінність характеризується такими складовими:

По-перше, якістю навчально-методичної бази, що передбачає ресурсне забезпечення закладів освіти на належному рівні, залучення до навчального процесу не тільки таких якісних, традиційних компонентів, як підручники, а й нових сучасних засобів і методів пізнання, пов'язаних із сучасними технічними можливостями.

По-друге, якістю професорсько-викладацького складу, що передбачає переоцінку соціальної ролі викладача: сьогодні викладач – не тільки абсолютний носій знань, він має виконувати місію духовного наставника, стати джерелом авторитетної інформації, майстром навчання засобом оволодіння різнопредметною діяльністю, бути організатором пізнавального діалогу [7, с. 124].

По-третє, якістю об'єкта навчання: у вищій освіті – це рівень підготовки фахівців, здатних до ефективної професійної діяльності, до швидкої адаптації в умовах науково-технічного прогресу, які володіють технологіями в межах свого фаху, вмінням використовувати свої знання при вирішенні професійних завдань.

Існує точка зору, за якою якість освіти визначається як міра задоволеності очікувань різних учасників процесу освіти від наданих освітніми установами освітніх послуг або міру досягнення поставлених в освіті цілей та завдань [8, с. 171–172]. Звідси, на наш погляд, якість освіти особистості можна визначити як співвідношення мети та результату освітньої діяльності. Ніякі результати не можна визнавати добрими, якими б значними вони не були, якщо той, хто навчається, може досягти більшого, та ніякі результати, якими б незначними вони не були, не можна визнавати поганими, якщо вони відповідають максимальним можливостям особистості. Таким чином, якість освіти має принаймні два аспекти: відповідність освітнім стандартам і відповідність запитам споживачів освітніх послуг.

Крім того, А. Федько та Ю. Федько зазначають, що при аналізі якості освіти треба оцінювати показники, які лежать поза системою освіти. Це передусім якість життя, яка вбирає в себе і ціннісні орієнтири особистості, і заробітну плату, і озброєність комп'ютерами та ін. Ці показники в Україні, порівняно з розвиненими країнами світу, значно нижчі. Навчати і виховувати на іншому змісті, інших цінностях повинні інші викладачі, які самі впроваджують та дотримуються інших ціннісних засад освіти. Ці зміни відбуваються впродовж десятиліть. А зараз якість життя в Україні значною мірою залежить від якості освіти, яку мають українські громадяни [3].

Особливу роль у формуванні якості освіти зарубіжні та вітчизняні освітяни відводять професіоналізму викладацьких кадрів, їх професійній підготовці. Важливим для викладача є підтримка зацікавленості до навчання, предмету, мотивація, постійна робота викладача над собою. Саме тому сьогодні особлива увага з боку педагогів має приділятися професійному вдосконаленню шляхом реалізації індивідуальних програм саморозвитку та творчих планів, пошукам найбільш ефективних методів та прийомів навчання.

Велику роль у підвищенні якості освіти відіграє система підвищення кваліфікації, постійна участь в цій системі викладачів через наукові конференції, семінари, круглі столи тощо. В даному напрямі роль навчального закладу полягає у створенні умов для безперервного різнобічного розвитку науково-педагогічних працівників, врахування індивідуальних можливостей кожного, досягнутих результатів, стажу та агестаційних висновків. Категорія

професіоналізму педагога в даному випадку розглянута не тільки в контексті характеристики його роботи та якості знань осіб, що навчаються, а й у контексті особливостей мотивації педагога, його ціннісних орієнтацій, сенсу його праці. Саме тому важливо створити таке освітнє середовище, де б усі суб'єкти навчального процесу знаходились в умовах, що вимагають від них високої відданості, творчості в роботі, зацікавленості у високій якості власної праці.

Важливою складовою якості освіти вітчизняні та міжнародні експерти вважають соціальне партнерство між державними органами влади, роботодавчими організаціями (підприємствами, асоціаціями, консорціумами), населенням країни, громадськими організаціями та об'єднаннями (стейкхолдери). Сфера компетенції соціальних партнерів стосується всіх галузей освіти: навчальної, правової, фінансової, соціальної, наукової та ін. Метою соціального партнерства є спільні дії всіх соціальних партнерів для вирішення першочергових завдань освіти. Саме від їх взаємодії залежить якість освітніх послуг, підготовка високоякісних, конкурентоздатних, мобільних на ринку праці спеціалістів. Соціальне партнерство проявляється у відстоюванні інтересів громадян у державних, законодавчих органах влади, укріпленні організаційно-правової бази, пошуках альтернативних шляхів фінансування освітньої сфери, забезпеченні дольових інвестицій соціальних партнерів, науково-методичному забезпеченні та підвищенні соціальної значущості освіти взагалі.

Багатоканальне фінансування – комплекс організаційних, фінансових та економічних заходів, що забезпечують роботу навчального закладу в режимі його розвитку на шляху до фінансової стабільності. Багатоканальне фінансування як чинник підвищення якості освіти особливу увагу має приділяти позабюджетним джерелам фінансування освітньої сфери. Як показує досвід багатьох країн світу, використання позабюджетних джерел фінансування дозволяє закладам освіти підняти на високий рівень науково-методичну та дослідницьку роботу, оновити матеріальну базу навчальних закладів, сприяє впровадженню інноваційних інформаційних та комунікаційних технологій (комп'ютеризація навчання).

Для українського суспільства освіта є основою інтелектуального, культурного, духовного, соціально-економічного розвитку суспільства та держави.

Однак сьогодні українські освітяни визначають низку факторів, що негативно впливають на розвиток освіти та якість освітніх послуг.

Одним з таких факторів є недостатня забезпеченість вітчизняних шкіл сучасними навчально-методичними матеріалами. Іншою проблемою є низький рівень комп'ютеризації саме в закладах освіти, оскільки школи здебільшого оснащені морально і фізично застарілими комп'ютерами, або взагалі їх не мають (сільська місцевість).

Проблемою також є наявність ефективної системи підготовки кадрів, що відповідали б сучасним ринковим вимогам. Так, за останні роки в Україні постала проблема ПТНЗ, якості підготовки спеціалістів та наданню можливостей подальшої освіти та роботи після закінчення даного типу навчального закладу. Для прикладу, за даними статистики, із загальної кількості випускників ПТНЗ, 20,3 тис. (7,2%) продовжили навчання у навчальних закладах [2].

Попри все держава намагається рухатися у бік кардинальних реформ, залучаючи найкращий науковий та практичний потенціал освітян, фахівців, що працюють у сфері освіти для покращення якості освіти та виведення освітніх показників на достатній рівень.

Так, до обговорення стратегічних документів щодо розвитку освіти залучаються як державні органи управління, так і громадяни, міжнародна спільнота. Показником такого кроку є поява низки досліджень, спрямованих на визначення стану освіти в Україні та шляхів вирішення проблем в освіті, що здійснюється Міністерством освіти і науки України.

Процес перетворень у системі управління вищою освітою України є достатньо складним та багатоступеневим, але він є вкрай необхідним, якщо наша держава обрала європейський вектор розвитку. Основними проблемами, які визначаються фахівцями є такі:

- трансформація навчальних напрямів і спеціальностей;

- недостатнє визнання у суспільстві, зокрема, в економічній сфері кваліфікаційного рівня «бакалавр»;

- збільшення розриву зв'язків між освітянами та роботодавцями, між освітньою сферою і ринком праці;

- не відповідає потребам суспільства і ринковим відносинам така ланка української освіти, як технікуми і коледжі, кількість яких у державі перебільшено, але основна їх функція – професійна підготовка залишається не виконаною;

- система підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів не переорієнтована для потреб ринкової економіки, тобто людина майже не в змозі у наших умовах реалізувати загальноєвропейський принцип «освіта через усе життя»;

- рівень автономії ВНЗ як методологічних центрів, інноваційних лабораторій, ініціаторів суспільних перетворень значно нижчий від середньоєвропейського.

До вищезначених проблем додаються ті, що накопичувалися роками у вітчизняній системі освіти і не виконували належного чиню. Дослідник Л. Кондрашова зазначає: «Не менш значущою є проблема поетапного становлення творчої особистості майбутнього спеціаліста. З прикриттю мусимо констатувати той факт, що немає рекомендацій і методичних матеріалів, які розкривають специфіку організації навчання у ВНЗ з дотриманням етапів становлення індивідуальності, нестандартності особистості студента» [9, с. 39].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, якість освіти – це багатовимірне методологічне поняття, яке різнобічно віддзеркалює суспільне життя – соціальні, економічні, політичні, педагогічні, демографічні та інші життєво значущі для розвитку людини сторони життя. Як системний об'єкт її характеризують якість мети, якість педагогічного процесу і якість результату. У широкому сенсі якість освіти розуміється як збалансована відповідність процесу, результату і самої освітньої системи меті, потребам і соціальним нормам (стандартам) освіти; у вузькому розумінні – перелік вимог до особистості, освітнього середовища й системи освіти, яка реалізує їх на певних етапах навчання людини, якому відповідає певна сукупність показників. Якість освіти – це узагальнений показник розвитку суспільства в певному часовому вимірі, тому його треба розглядати в динаміці тих змін, що характеризують поступ держави в контексті світових тенденцій.

Педагогічні дослідження та практика освітянської діяльності в Україні доводять, що для забезпечення високої якості освіти, освітніх послуг необхідно вирішити два стратегічних завдання: спрямувати педагогічну науку не розробку та впровадження стратегії розвитку освіти, перспектив відродження й розбудови національної школи та розробити та впровадити у навчальний процес інтенсивні дидактичні системи, індивідуальні навчальні матеріали у поєднанні з багатofункціональними сучасними інформаційними технологіями. Однак цим проблема забезпечення якості освіти не завершується.

Список використаних джерел

1. Пахотін К. Якість освіти – інтелектуальне обличчя держави // Вища освіта України. – 2005. – №4. – С.112–117.
2. Вікторов В. Основні критерії та показники якості освіти / В. Вікторов // Вища освіта України. Теоретичний та науково-методичний часопис / [гол. ред. В. П. Андрущенко]. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – №1. – С.54–59.
3. Федько А., Федько Ю. Якість освіти як об'єкт управління // Освіта і управління. – 2006. – Т.9. – №1. – С.84–87.
4. Кремень В. Г. Стратегія і перспективи розвитку освіти в Україні // Образование без границ. – 2001. – №1. – С.11–20.
5. Владимирська С. Якість освіти як філософія та педагогіка розуміння доцільного / С. Владимирська // Вища освіта України. Теоретичний та науково-методичний часопис / [гол. ред. В. П. Андрущенко]. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – №1. – С.108–113.
6. Ніколаєнко С. Роль освіти у формуванні та розвитку трудового потенціалу України // Вища школа. Теоретичний та науково-методичний часопис / [гол. ред. В. П. Андрущенко]. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – №2. – С.16–21.
7. Грінченко Г. Ф., Грищенко Т. О., Кудряшова В. В. Нові тенденції в навчально-виховній роботі вчителя школи // Теоретичні та методологічні засади соціально-педагогічної підготовки вчителя. – Збірник науково-методичних праць / Дубасенко О. А. та ін. – К.: ІЗМН. – Житомир: Держ. пед. інститут, 1999. – С.122–124.
8. Шишов С. В., Кальней В. А. Мониторинг качества образования в школе. – М.: Педагогическое общество России, 1999. – 320 с.
9. Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз [монографія] / В. П. Андрущенко, І. А. Зязюн, В. Г. Кремень, С. Д. Максименко, Н. Г. Ничкало, С. О. Сисосва, Л. В. Цехмістер, О. В. Чалий. – К.: Наукова думка, 2003. – 853 с.

References

1. Pakhotin K. Yakist osvity – intelektualne oblychchia derzhavy // Vyscha osvita Ukrainy. – 2005. – №4. – S.112–117.
2. Viktorov V. Osnovni kryterii ta pokaznyky yakosti osvity / V. Viktorov // Vyscha osvita Ukrainy. Teoretychni ta naukovometodychni chasopys / [hol. red. V. P. Andrushchenko]. – K.: Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 2006. – №1. – S.54–59.
3. Fedko A., Fedko Yu. Yakist osvity yak ob'iekt upravlinnia // Osvita i upravlinnia. – 2006. – T.9. – №1. – S.84–87.
4. Kremen V. H. Stratehiia i perspektvyvy rozvytku osvity v Ukraini // Obrazovanye bez hranysts. – 2001. – №1. – S.11–20.
5. Vladymirska Ye. Yakist osvity yak filosofia ta pedahohika rozuminnia dotsilnoho / Ye. Vladymirska // Vyscha osvita Ukrainy. Teoretychni ta naukovometodychni chasopys / [hol. red. V. P. Andrushchenko]. – K.: Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 2006. – №1. – S.108–113.
6. Nikolaienko S. Rol osvity u formuvanni ta rozvytku trudovoho potentsialu Ukrainy // Vyscha shkola. Teoretychni ta naukovometodychni chasopys / [hol. red. V. P. Andrushchenko]. – K.: Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 2005. – №2. – S.16–21.
7. Hrinchenko H. F., Hryshenkova T. O., Kudriashova V. V. Novi tendentsii v navchalno-vykhovnii roboti vchytelia shkoly // Teoretychni ta metodolohichni zasady sotsialno-pedahohichnoi pidhotovky vchytelia. – Zbirnyk naukovometodychnykh prats / Dubasenko O. A. ta in. – K.: IZMN. – Zhytomyr: Derzh. ped. instytut, 1999. – S.122–124.
8. Shyшов S. V., Kalnei V. A. Monitorynh kachestva obrazovanyia v shkole. – M.: Pedahohycheske obshchestvo Rossyia, 1999. – 320 s.
9. Neperervna profesiina osvita: filosofia, pedahohichni paradyhmy, prohnaz [monohrafiia] / V. P. Andrushchenko, I. A. Ziazun, V. H.

Kremen, S. D. Maksymenko, N. H. Nychkalo, S. O. Sysoieva, L. V. Tsekhmister, O. V. Chalyi. – K.: Naukova dumka, 2003. – 853 s.

Boyko A. I., Ph.D., Associate Professor, Head of the Chair of Philosophy, Cherkasy State Technological University (Ukraine, Cherkasy), angelaboyko7@gmail.com

Quality of education in social and philosophical context

The problem of the quality of education in social and philosophical context. The quality of education is a factor and indicator of competitiveness of education. The quality of education has a powerful social and philosophical load and needs philosophical consideration.

The quality of education is in the research field of philosophy of education because it is directly linked with the organization of the educational process as a system of transfer and assimilation of social values and necessary for socialization and professional demand.

The quality of education as a social value is characterized by the following components:

First, the quality of educational facilities.

Second, the quality of the teaching staff, providing reassessment of the social role of the teacher.

Thirdly, the quality of the object of study: in higher education – it is a level of training the specialists, capable to effective professional activity, to rapid adaptation to technological progress, who own technology within their profession, the ability to use their knowledge in solving professional tasks.

The quality of education has at least two aspects: compliance with educational standards and compliance with needs of the consumers of educational services.

Keywords: education, quality of education, philosophy of education, high education.

Бойко А. И., доктор философских наук, доцент, заведующая кафедрой философии, Черкасский государственный технологический университет (Украина, Черкассы), angelaboyko7@gmail.com

Проблема качества образования в социально–философском контексте

Качество образования является фактором и показателем конкурентоспособности образования. Качество образования как категория несет на себе значительную социально–философскую нагрузку и требует углубленного философского рассмотрения.

Качество образования находится в поле исследований именно философии образования, поскольку напрямую связано с организацией образовательного процесса как системы передачи и усвоения общественных ценностей и необходимых для социализации и профессиональной востребованности индивида.

Категория качества, которая понимается как совокупность признаков, последнее время применяется как прикладная к образованию, которое, в свою очередь, толкуется как социальный процесс или технология. Качество образования может рассматриваться как практически–прагматическая категория (практическое мировоззрение) и как аксиологическая (ценность для личности). Однако существует еще и иной аспект. Это аспект общественного ожидания от качества образования для дальнейшего профессионального роста. Разность взглядов и научных подходов обусловлена многочисленными общественными изменениями, которые с необходимостью отражаются на процессе образования.

Таким образом, целью статьи является попытка философского рассмотрения проблемы качества образования через призму социальных трансформаций. Качество – главный результативный фактор образования. Качеством соделанного определяется целесообразность затраченных усилий и средств.

Ключевые слова: качество, образование, высшее образование, качество образования.

* * *

УДК 141.7:316.42

Старовойт О. В.,

кандидат философских наук, докторант,
Національний педагогічний університет імені М. П.
Драгоманова (Україна, Київ), helenst0001@rambler.ru

ОСВІТА ЯК ІНДИКАТОР І ЗБУДНИК ЛОКАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ В ЕКОНОМІЧНО–ВИРОБНИЧІЙ СФЕРІ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Аналізуються основні особливості реалізації інноваційної культури в економічній сфері життєдіяльності суспільства; автор підкреслює, що сучасна економіка в умовах демократичного середовища набула можливості несуперечливості з гуманістичними цінностями і людиноцентричним світоглядом завдяки тому, що в її основі лежать інноваційні процеси реалізації духовно–творчого потенціалу особистості як ключового і системотворчого

соціально–економічного і соціокультурного суб'єкту; сучасна економічна криза вимагає від всіх суб'єктів економічної діяльності втілення саме інноваційних стратегій розвитку; враховуючи те, що українська економіка знаходиться лише на зародковому етапі формування цивілізованих ринкових відносин, то інновації в даному випадку можуть стати справжнім «локомотивом» реформаторських зрушень у справі формування ринково–економічних відносин.

Ключові слова: людина, культура, інноваційна діяльність, економічна сфера.

Як підкреслюють вчені, інноваційна культура виступає культурою креативного мислення, почуття та діяльності особистості, спрямованих на пошук та реалізацію шляхів, ресурсів, способів модерного розвитку суспільства на основі гуманітарних пріоритетів та цінностей. Вона реалізується у всіх сферах суспільної та індивідуальної життєтворчості (виробництва) особистості. Традиційно виокремлюються такі сфери суспільного виробництва: 1) сфера матеріального виробництва; 2) сфера суспільно–політичної діяльності; 3) соціокультурна сфера (сфера побуту, сім'я, товариські відносини, громадська діяльність тощо); 4) духовне життя суспільства (наука, духовна культура, освіта, мистецтво, мораль, релігія тощо) [див.: 2, с. 375]. У кожній з них особистість має можливості для самореалізації через впровадження власної інноваційної культури. Зупинимось на аналізі цих процесів більш детально.

Саме розуміння інноваційної культури як поєднання новаторсько–пошукових властивостей особистості, притаманних її мисленнєвій та діяльній сфері, передбачає пошук шляхів найефективнішого застосування креативно–творчих здатностей людини в тих чи інших сферах суспільної життєдіяльності. Тим більше, що креативно–інноваційні можливості особистості не виявляються в безпосередній формі, але гармонійно вписуються в безліч факторів та процесів, якими сповнена соціокультурна сфера функціонування того чи іншого соціального середовища: громадського, колективно–виробничого, національного, глобального тощо. Як зазначають із цього проводу вчені, «існує необмежений діапазон прояву інноваційної культури – від створення умов ефективного використання інноваційного потенціалу (особистості, підприємства, організації) в інтересах розвитку суспільства до забезпечення максимальної виваженості в його реформуванні» [1, с. 42]. Враховуючи це, аналіз феномену інноваційної культури має здійснюватися у зв'язку із розглядом її застосування в різних сферах суспільної життєдіяльності. Неможливо реалізувати інновацію відокремлено, в рамках виключно однієї технологічної сфери. Будь–яка інновація завжди передбачає цільове застосування, спрямоване на активне використання в різних середовищах виробничого, управлінського, гуманітарного простору соціального функціонування.

Така природа інноваційної культури і безпосередньо інноваційних процесів зумовлена тим, що інноваційне мислення і діяльність поєднують, інтегрують духовну і матеріальну сферу життєдіяльності суспільства і особистості. З точки зору дослідників є, «помилковим відносити інноваційну культуру тільки до матеріальної культури, хоча вона й реалізується в конкретній діяльності, або тільки до духовної культури, в якій вона виявляється у вигляді особистісних новоутворень» [2, с. 11]. Інноваційна культура особистості виявляється інтегративним феноменом завдяки тому, що завдяки ній відбувається об'єктивна особистісної творчості і креативності, а також уможливується перетворення